

Clypevs Theologiæ Thomisticæ

Continens Tractatus de Beatitudine, de Actibus humanis, eorumque Moralitate; de Virtutibus ac Donis, de Vitiis ac Peccatis, & de Legibus, nec-non Dissertationem Theologicam de Probabilitate

Gonet, Jean-Baptiste

Parisiis, 1669

§. VI. Testimonia scripturæ, & SS. Patrum

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77355](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77355)

dum negant Deum OPERA NOSTRA BONA PRÆFINIRE. Eodem ferè modo loquitur Henriquez lib. de fine hominis cap. 6. ubi inter alia ait: *Non tam difficile est intelligere, ut quidam putant, quod salvo usu nostre liberæ cooperationis, Deus temperans vim sui concursus, efficiat auxilio moveat, tum PHYSICE EX PARTE POTENTIÆ, tum moraliter ex parte objecti.* Et cap. 14. ostendit sententiam Molinæ & Lessij, doctrinæ D. Augustini & S. Thomæ penitus repugnare.

60. Refert etiam Caramuel in Theologia fundamentali thesi 5. notabili 4. quòd anno Domini 1654. in Universitate Viennensi Pater Herwart Societatis Jesu, magni ingenij Doctor, defendit iterum iterumque, *Esse possibile qualitatem, quæ ex essentia sua physica & reali infallibilitatem illesam libertate induceret.* Fuit, inquit, *disputatio celebris, & quia iussus sui argumentari primo loco, unam aut alteram consequentiam subijciam. Sic dixi: Possibilis est qualitas, quæ ex essentia sua reali & physica infallibilitatem inducat, & humanam libertatem non tollat: Ergo possibile est non dari scientiam mediam in Deo: Ergo de facto non datur scientia media: Ergo de facto dantur physice prædeterminationes, si non necessitantes in sensu composito, saltem infallibiles.* Et postquam omnes illas consequentias profectus est, sic concludit: *Quò attentius illam thesim considero, videtur mihi clarius subscribere sententiæ Thomistarum.*

61. Non est prætermittendus Cardinalis Toletus: ipse enim 2. phys. cap. 3. quæst. 8. expressè docet Deum applicare causam secundam ad agendum, eamque movere, sicut instrumentum movetur ab artifice. Idem asserit Cosmas Alemannius in Summa Philosophiæ D. Thomæ, 1. 2. quæst. 11. art. 4. Molina etiam in Concordia disp. 26. non difficitur hanc sententiam esse D. Thomæ, etiam si postea videatur esse dubius, ait enim: *D. Thomas 1. p. quæst. 105. art. 5. docet Deum duplici ratione operari cum causis secundis: in primis, quia virtutes illis tribuit ad operandum, easque actu conservat, ut Durandus dicebat: de inde, quia ita eas ad agendum movet, ut quodammodo formas & virtutes earum applicet ad operationem, non secus ac artifex securim applicat ad sciendum.* Suarez verò lib. 1. de concursu Dei cap. 11. num. 4. & 7. ait D. Thomam hanc sententiam tenuisse quæst. 7. de potentia art. 7. sed illam postea in Summa retractasse. De quo infra §. 13.

62. Denique prædeterminationem physicam esse aut videri de mente D. Thomæ, apertè tradit libellus de ratione studiorum, compositus à sex Patribus Societatis, & impressus Romæ in Collegio Societatis, jussu Præpositi Generalis, anno 1586. In illo enim, §. de opinionum delectu in Theologia facultate, regula 5. sic dicitur: *In Theologia doctrinam S. Thomæ, ut caretur 4. parte constitutionum cap. 14. nostri sequantur, exceptis paucis, quæ licet sint aut videri possint esse S. Thomæ, quia tamen contraria, & sine periculo, & valde probabiliter defendi possunt, si qui hæc docere velint, conviceant superiores ad ingeniorum exercitacionem majorem.* Et postea explicans quæ sint illa pauca, quæ sequi non tenentur, num. 6. inter alia istam D. Thomæ sententiam recenset: *Causas secundas esse propriè & univocè instrumenta Dei, & cum operantur, in eas primùm influere, aut eas movere.* Et mox relatis aliis D. Thomæ sententiis,

Tom. III.

A quæ sequi non tenentur, regulà 6. sic dicitur: *In cæteris, quæ hic excepta non sunt, à S. Thomæ nostri non recedant.* Libellum hunc Tolosæ in nostro conventu servamus, hujusque capituli vel paragraphi, *se delectu opinionum in Theologica facultate, extractum authenticum, & Norrij Apostolici manu subignatum, penes me habeo.* Hunc verò libellum habere vim constitutionis, quamvis id negent Adversarij, constat tamen ex 1. congregatione generali Societatis Jesu can. 9. ubi sic dicitur: *Sequantur nostri Doctores in Scholastica Theologia doctrinam D. Thomæ, iuxta praxim in libro de ratione studiorum ponendam.*

B Tantam ergo habentes impositam nubem testium, qui prædeterminationem physicam esse à Divo Thomæ asserunt, ingenue profitentur, de mente hujus Angelici Doctoris dubitare non licet.

§. VI.

Testimonia Scripturæ, & SS. Patrum.

63. C Onstat ex dictis paragrapho præcedenti, Deum physicè prædeterminare causas secundas, si eas applicet ad agendum: propter hoc siquidem, nedum Thomistæ, sed etiam plures ex Adversariis, concedunt D. Thomam docuisse prædeterminationem physicam, quia docuit Deum applicare causas secundas ad agendum, ut ibi ostendimus. Si ergo in Scriptura sacra expressè invenero illud verbum *applicare*, ita ut Deus dicatur absolute causas secundas, etiam liberatas, applicare ad agendum, procul dubio ostendam prædeterminationem physicam, juxta Scripturam, & Spiritus Sancti testimonium, esse necessariò admittendam. Insignis autem locus habetur Eccl. 33. ubi sic legitur: *In multitudine disciplina Dominus separavit eos, & immutavit vias eorum: ex ipsis benedixit, & exaltavit, & ex ipsis sanctificavit, & ad se applicavit, &c.* Item Jeremiæ 30. Deus loquens de duce qui præponendus erat populo suo, ait: *Et erit dux ejus ex eo, & Princeps de medio ejus producet, & applicabo eum, & accedet ad me: quis enim iste est qui applicet cor suum ad me, vel appropinquet mihi, ait Dominus? Ubi manifestè promittit Dominus se applicaturum cor seu voluntatem ducis populi sui ad se, sive ad amorem sui, & subdit Scriptura, quod in virtute hujus applicationis dux ille ad Deum accedet, & appropinquabit illi. Si igitur applicare causam secundam ad operandum, idem est ac eam physicè prædeterminare, ut jam notavimus, & suprà ostensum est, consequens est, ut promiserit Deus se physicè prædeterminaturum voluntatem ducis populi ad amorem sui: ita tamen quod hæc prædeterminatio non impediatur cooperationem voluntatis, sed eam potius inferat & causet: unde prius ponitur quod Deus applicabit voluntatem ejus, & postmodum subditur, quod accedet ad Deum, & applicabit cor suum ad amorem ipsius, & appropinquabit ei, non gressibus corporis, sed affectibus mentis, ut Augustinus ait.*

E Eandem mentis & voluntatis humanæ applicationem per gratiam, subindeque physicam prædeterminationem, apertè docent plures ex Sanctis Patribus. Augustinus enim libro 1. ad Simplicianum quæst. 2. ait: *Quis audeat dicere defuisse Deo modum vocandi, quò etiam Esai*

ad eam fidem MENTEM APPLICARET, voluntatemque conjungeret, in qua Iacob iustificatus est? Et ibidem utitur loco illo Ecclesiastici supra citato, in quo dicitur Deum applicuisse creaturas ad se. Eodem etiam nomine applicandi utitur in Psalm. 126. exponens illud Psalmistæ, *Nisi Dominus edificaverit domum*, ait enim: *Nos loquimur foris, ille edificat intus, ipse monet, ipse terret, ipse intellectum aperit, ipse AD FIDEM APPLICAT sensum nostrum.* Item D. Bernardus in libro de libero arbitrio, versus finem, dicit quod *Deus VOLUNTATEM APPLICAT OPERI, & opus explicat voluntati.* Et Vega in Tridentinum lib. 6. cap. 6. vocat gratiam prævenientem, *Ignorantiam divinæ virtutis APPLICATIONEM, & voluntatis nostræ mirificam inclinationem & INFLEXIONEM.* Eodem modo loquitur Cornelius Muffus, Episcopus Btuntinus, lib. 1. de divina historia cap. 15. & 27.

§. VII.

Ratio generalis desumpta ex subordinatione & dependentia causæ secundæ à primâ.

65. **H**anc rationem fusè prosequuntur nostri Thomistæ in Philosophia; nos breviter eam attingemus; ut ad alias speciales pro causis liberis transeamus. Sic ergo potest proponi: Deus non solum est primum ens, sed etiam prima causa; ac proinde sicut creaturæ immediate ab eo dependent in esse, eique subordinantur, ita & in operando & in causando: Sed talis dependentia, & subordinatio immediata, sine præmotione physica salvari nequit: Ergo talis præmotio admittenda est. In majori conveniunt omnes Philosophi & Theologi, excepto Durando, qui vult creaturas solum mediâtè & remotè dependere à Deo in operando, quatenus ab illo receperunt virtutes operativas. Minor autem, quam negant Adversarij, multipliciter suadet. Primò ex Divo Thoma 3. p. qu. 19. art. 1. ubi sic dicitur: *Ubi quæque sunt plura agentia ordinata, inferius movetur à superiori, sicut in homine corpus movetur ab anima, & inferiores vires à ratione: Sic igitur actiones & motus inferioris principij sunt magis operata quadam, quam operationes; id autem quod pertinet ad supremum principium est operatio.* Quibus verbis aperte docet, ad salvandam subordinationem causæ inferioris à superiori, requiri quod inferior à superiori moveatur: unde cum eodem S. Doctore 3. contra gentes cap. 149. *Motio moventis præcedat motum mobilis causalitate & naturâ,* ad salvandam subordinationem causæ secundæ ad primam, requiritur præmotio; quæ cum non possit esse moralis, saltem respectu brutorum, & aliorum agentium naturalium, quæ motionis moralis capacia non sunt, necessariò debet esse physica.

66. Secundò probatur eadem Minor: Ubi quæque est subordinatio & dependentia secundum aliquam rationem, ibi secundum eandem rationem debet reperiri aliquis ordo prioris & posterioris: Sed per solum concursum simultaneum nullus potest salvari ordo prioris & posterioris, in ratione causæ actu operantis, inter primam & secundam: Ergo per concursum simultaneum non potest salvari subordinatio & dependentia causæ secundæ à primâ in causando. Major est certa: quia subordinatio essentialiter

A importat in suo conceptu aliquem ordinem inter ea quæ subordinantur; subordinati enim alteri, idem est, ac sub alio ordinari; ordo autem essentialiter dicit prioritatem & posterioritatem, ac subinde etiam subordinationem. Minor verò probatur: illa causa censenda est prior in ratione causæ actu operantis, quæ prius exercet suam causalitatem; cum enim causa dicatur formaliter talis à causalitate, oportet quod ordo prioris & posterioris in causis actu operantibus, sumatur ex ordine prioris & posterioris, qui sit inter ipsas causalitates: At qui per concursum simultaneum neutra causa prius exercet suam causalitatem: Ergo per solum concursum simultaneum non salvatur ordo prioris & posterioris in causando inter primam causam & secundam, sed ad talem subordinationem statuendam requiritur necessariò concursus prævius.

Respondent communiter Adversarij; concursus Dei simultaneum esse priorem concursu & operatione causæ secundæ, prioritate dignitatis, universalitatis, & subsistendi consequentiâ; & hanc prioritatem sufficere ad salvandam subordinationem & dependentiam causæ secundæ à primâ, in causando.

67. Sed hæc responsio non infirmat, sed confirmat vim rationis propositæ. Nam quotiescumque inter duo reperitur subordinatio in aliqua ratione, toties debet reperiri prioritas & posterioritas in tali ratione: At qui inter Deum & creaturas reperitur subordinatio, non solum in dignitate & perfectione, sed etiam in operatione & causalitate; cum Deus non solum sit primum ens, sed etiam prima causa, & primum principium: Ergo in concursu Dei debet esse prioritas non solum dignitatis & universalitatis, sed etiam naturæ & causalitatis, subindeque talis concursus debet esse prævius, & non purè simultaneus. Unde D. Thomas quæst. 3. de potentia art. 7. in fine corporis, docet ex libro de causis quod *virtus causæ primæ prius agit in causatum, & vehementius ingreditur in ipsum.* Et quæst. 27. de veritate art. 6. quarto argumento, *sed contra* sic ait: *Causa secundæ per prius recipit influentiam causæ primæ, quam actus causæ secundariæ.* Ad quod argumentum, quia suæ conclusioni omnino consonat, nihil omnino responderet, sicut ad alia quæ sibi aliquando non omnino favent. Item in 2. dist. 37. quæst. 2. art. 2. dicit quod *non possit vitari quin voluntas humana esset primum agens, se eius actio in aliquod prius agens non reduceretur sicut in causam.*

68. Tertiò probatur Minor principalis: Ut causæ secundæ formaliter & immediatè subordinentur Deo in causando, debent ab illo pendere, & constitui non solum in ratione principij habitualis, sed etiam in ratione principij actualis suarum operationum: Sed non possunt ab illo constitui in ratione principij actualis, nisi per concursum prævium, seu physicam præmotionem: Ergo illâ sublata tollitur subordinatio & dependentia immediata in causando causarum secundarum à primâ. Major constat: quia causâ secundâ non fit actu causans, nisi per hoc quod sit principium actuale suæ operationis. Minor autem quam negant Adversarij, facillè suadet. Sublato concursu prævio, seu physica præmotione, tria solum dantur in causâ agente, scilicet virtus operativa, operatio, & concursus simultaneus: Sed nullum ex his tribus potest